Бр 149 У Новом Саду, у среду 9 (22) јулија 1914. Година XLIX.

„Застава“ излази сваки дан двапута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Појединн вечерњи бројеви стају 4 пет.

ЗАСТАВА

Лист српске народне радикалне странке (Вечерњи лист.) Издање „Рада“ дион. друштво у Руми.

За огласе плаћа се 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући Јована Чавића, у главној улици број 6. (први кат).

Појединн вечерњи бројеви стају 4 пет.

Шта ће бити?

Из Беча стижу вести, које се у свему не слажу. Пештански „Ав Ешт“ тврди, да је готова нота, која ће се послати српској влади. Ту је ноту саставио гроф Стеван Тиса. Иако је нота доста оштра, ипак има могућности, да се спор са Србијом мирно реши. Тај лист зна и то, да гроф Берхтолд неће ставити Србији одређен рок за одговор. Међутим „Наје Фраје Пресе“, која служи бервијанцима, тврди, даће Берхтолд захтевати, да српска влада усвоји његове захтеве у року од 48 сати. Доказало се већ, да „Наје Фраје Пресе“ уме вешто да измисли и да приказује догађаје у лажној светлости. Али то бервијанце око „Наје Фраје Пресе“ није збунило, него настављају свој занат, који им доноси грдне милијоне на берзи.

Пештански листови још не знају садржину ноте грофа Берхтолда, али „Наје Фраје Пресе“ зна и то, као да је њен уредник седео у министарској конференцији, која је решавала о томе. Према писању тога листа тражиће Берхтолд, да се казне сукривци сарајевског атентата, који су српски грађани и да српска влада пружи гаранције, да ће то учинити. Осим тога тражиће Берхтолд, да српска влада устане против оних српских друштава, која угрожавају границе Аустроугарске. Али ни то није доста „Наје Фраје Преси“, него она зна, да ће Берхтолд тражити, да се казни сваки онај српски грађанин, који говори против Аустроугарске, јер се тако ствара мишљење, из којег ничу атентати. Још ће гроф Берхтолд захтевати, да Србија боље чува границу према Аустроугарској, дакле да постави пограничну полицију, која ће радити по упутству аустроугарске пограничне полиције и ухапсити сваког српског грађанина, који је сумњив аустроугарској пограничној полицији. Као врхунац Берхтолдових захтева истаћи ће се жеља, да Србија из основе промени своју политику.

Тако приказује ствар „Наје Фраје Пресе“ и захтева, да Србија одмах усвоји све оно што пише уредник тога листа, јер ће иначе доћи рат. Ако се пак умеша која страна сила, онда ће доћи и до светског рата. Лондонски „Тајмс“, који редовно пише у корист бечке политике, поручује онима у Бечу, да се не заваравају, као да се Русија неће заузети за Србију, ако Аустроугарска стави захтеве, који вређају независност Србије или понос српског народа. То је тачно, па то види свако, који није слеп код очију, а оно што је изнела „Наје Фраје Пресе“ тешко да би могла Србија усвојити, а да не изгуби своју државну независност. Талијански лист „Пополо Романо“ тврди, да Немачка и Италија неће оставити Аустроугарску на цедилу. То је истина, али је истина и то, да Аустроугарска неће ставити таке захтеве, који се не би могли усвојити.

Опште је мишљење, да нема никакве опасности за мир у Европи. То се суди и по томе, што је руски посланик у Бечу отишао на допуст, а да стојимо пред каквим заплетом, не би се он кретао на допуст. Никола Пашић је отишао у унутрашњост Србије, где ће провести више од десет дана, а ни он се не би кретао на пут, када би било изгледа за какав заплет. „Наје Фраје Пресе“ и многа други листови пишу оштро и измишљају некакве страховите ноте, да би отежали положај радикалне странке при изборима у Србији. Неки листови у Бечу и Пешти отворено траже, да се сруши Пашић, јер је врло опасан за Аустроугарску, а сад је по њиховом мишљењу прилика за то. Увели су у помоћ и немачког новинара Ролофа, који тврди, да је Пашић све онако говорио, како је он написао, дакле увредио је Аустроугарску. „Будапешта Хирлап“ такође захтева, да се сруши Пашић, јер је [illegible] тога био осуђен и на смрт. На то је из Београда послата „Будапешти Хирлапу“ порука, да је и гроф Андраши старији био осуђен на смрт, па је после био министар председник и заједнички министар спољних послова. Бечким и пештанским листовима дошла је у помоћ и либералска „Српска Застава“ у Београду, која тражи да Србија промени правац своје спољне политике тако, да се Беч задовољи. Пријатељство Русије није стваран интерес Србије, вели Рибарчев лист и пребацује Пашићевој влади, да Србе у Аустроугарској хоће да натера у револуцију, али Срби van Србије неће да помажу револуционарну политику српске владе.

Бечки и пештански листови хтели би дакле да сруше Пашића и због тога дижу толику дреку а помаже им и „Српска Застава“, јер и либерали желе да сруше Пашића. Бечки „Цајт“ пак поручује грофу Берхтолду, да он својом политиком диже углед Србије у Европи и приказује је јачом него што је у ствари. Али гроф Берхтолд и његови листови не мисле да погоде само Србију, него више циљају на Русију, на коју се ослања Србија. Док гроф Берхтолд уверава Русију о свом искреном пријатељству, своме силом удара на Србију, коју та „пријатељска“ Русија брани. У томе лежи лаж бечке политике, која се покрива именом велико српске пропаганде. Док год Аустрија не обрачуна са Русијом, неће бити краја српским трзавицама, вели „Цајт“, а гроф Берхтолд никако не мисли да запне за Русију. Зато ће ове трзавице трајати и после повољног одговора српске владе.

Ко изазива трзавице?

Београдски листови оптужују аустроугарског посланика барона Гизла, да је он крив, што је међу члановима аустроугарске колоније у Београду на Петров дан избила паника, јер је поверовао неким шпијонима. Стога сви београдски листови захтевају, да аустроугарска влада опозове барона Гизла. Дописник „Њујорк Хералда“ јавио је своме листу, да је на Петров дан у Београду био потпун мир и да су све бечке вести биле *лажне*. Београд је лепа и мирна варош и сваки гледа свога посла. Зато је био изненађен, кад је прочитао бечке лажне вести. Те су вести измишљене у Бечу, јер је то требало Берхтолдовој политици. Телеграми о некој узбуни у Београду датирани су додуше из Београда, али су сви послати из Земуна. Неко је натоцијао барона Гизла, да ће Срби на Петров дан бацити аустроугарско посланство у ваздух и поклати аустроугарске поданике у Београду. Барон Гизл је поверовао, а после тога избила је паника, јер је Гизл поручио аустроугарским поданицима да се склоне из Београда. Гизл је одмах отишао Пашићу и тражио заштиту. Још је рекао, да ће истрајати на свом месту, а готов је и да погине, као да му је озбиљно претила каква опасност. Гизл је толико веровао лажном извештају, да је и свога сина послао у Земун да пренокћи, а тиме је повећао страх аустроугарских поданика. Пашић је умирио барона Гизла и дао му заштиту. Демонстрација није било а ипак су сутрадан бечки и пештански листови били пуни лажних извештаја, који су послати из Земуна, док је у Београду био потпун мир. Барон Гизл био је на Хартвиговом погребу пуна четири сата, па му нико није добацио ниједну увредљиву реч, иако је силан свет био на погребу.

Догађаји на Балкану.

Откуп источних железничких пруга.

Београдска „Српска Кореспонденција“ јавља, да су српски министар грађевина Јовановић и директор друштва источних железница потписали записник о споразуму гледе откупа тих железничких пруга. Српска држава плаћа друштву откупнину од 38 милиона 700 хиљада дин., а осим тога даје друштву још отштету од 4 милиона дин., па да одустане од градње железничке пруге Скопље-Тетово Гостивар; дозволу за градњу те пруге добило је друштво још од Турске. Србија ће дакле свега исплатити друштву источних железница 42 милиона и 700 хиљада динара. Постигнут је споразум и гледе тарифе на откупљеним пругама, које се неће мењати за 10 година. Сада има још само да се постигне коначан споразум између српске и аустроугарске владе о давању повластица аустријској и угарској трговини и индустрији за пристанак бечке владе, да Србија откупи источне железничке пруге.

Сукоби на румунско-бугарској граници.

У последње време јако су учестали сукоби на румунско бугарској граници између румунских и бугарских војника. Ти сукоби, а нарочито последњи сукоб код Котулена, у којему је погинуло 5 бугарских војника, изазвали су велику узрујаност и огорченост у Букурешту и Софији. Румунски листови бацају сву кривицу на Бугарску, коју једна страна велика сила подстиче на рат. Неки листови и отворено тврде, да је та страна велика сила Аустроугарска. У Букурешту се говори, да су из Софије послате јаке трупе на границу. У Варну су приспела два топцијска пука и један пук коњице, а одатле одлазе на нову бугарско-румунску границу. Даље су Бугари код Рахова наместили топ уперен на румунску обалу. Тај топ је онамо наводно донео један аустријски пароброд. Румунско јавно мнење тражи, да и Румунија предузме сличне мере. Сукоби на граници не престају. Сваки час се чује пуцкарање између граничних стража. Између бугарске и румунске владе су у току преговори. Бугарска је влада предложила, да један међународни одбор испита, шта је узрок сукобима и ко их изазива.

Устанак у Албанији.

Између арбанашких усташа под Драчем и посланика великих сила на албанском двору још нису отпочели преговори. Усташке су вође на позив посланика, да дођу у Драч или на који убојни брод, одговорили, да су они прави представници арбанашког народа, те хоће да се преговори воде у народу и пред народом, јер се решава о судбини његовој. Стога, иако хоће радо да се упусте са представницима европских сила, неће да преговарају ни у Драчу, ни ком страном убојном броду. Посланици великих сила још нису решили шта да одговоре на ту поруку. — Како је у Албанији речито казује и изјава Муфид беја, који је недавно поднео оставку на министарству спољних послова. Муфид беј је изјавио, да на четири сата хода од Валоне на југ сви крајеви су у рукама Епираца. Народ у унутрашњости Албаније нема ни појма о кнезу Виду. Свуда влада највећи метеж и безвлашће. Владавина кнеза Вида распростире се још само на Драч и Валону, јер у Скадру владају међународни војни одреди.

Велике силе и Албанија.

У бечким дипломатским круговима говоре, да се између великих сила још увек воде преговори о томе, шта да ураде са Албанијом и кнезом Видом. У последње време било је већ превладало уверење код влада великих сила, да кнез Вид није човек, који може створити реда у Албанији и да се само Албанији шкоди, када јој силом натурују кнеза, за кога не-

ће да зна претежан део становништва. Али велике силе не могу да се сложе, кога да после Вида поставе на албански престо. Арбанашки усташи желе за кнеза муслимана, али на то не могу да пристану велике силе с обзиром на балканске хришћанске државе. Принцу Роланду Бонапарта противне су неке велике силе зато, што је он таст грчком принцу Константину, те би можда био под утецајем Грчке. Друге неке велике силе противне су опет кандидатима из бурбонске владарске куће. И тако ће велике силе ипак да покушају, да одрже Вида на албанском престолу. Сада се договарају о томе, да ли да му даду поново новаца и да му покушају створити народну војску под заповедништвом официра оних међународних одреда, који се налазе у Скадру. Али су и та питања скопчана са великим тешкоћама. — „Еко де Пари“ доноси, да би Румунија била сада вољна да пошље јачу војску у Албанију, али ако је за то замоле све велике силе и ако се тој војсци придода по једна компанија међународних трупа у Скадру, тако да сва та акција носи међународно обележје.

Руски посланик у Београду.

Петрогродски лист „Курир“ замера руској влади, што још није попунила место руског посланика у Београду, које је упражњено смрћу Николаја Хартвига. Тај лист позива руску владу, да то учини одмах, јер би Аустроугарска могла да искористи тај тренутак, па изненадно удари на Србију.

Разне вести.

— Мешовита српско-бугарска комисија, која је одређена да тачно обележи нову српско бугарску границу, отпочеће свој рад 15 (28.) јула.

— Из талијанске вароши Форли јављају, да је међу позваним резервистима у службу позване незадовољство, јер држе, да ће их слати у Албанију. Многи су од њих отказали послушност, почели су претити официрима и викали су: Доле рат! Четири коловође им ухапшени су.

Насељавање у нове српске крајеве.

Р. — Комисија за насељавање нових српских крајева завршила је рад на насељавању скопљанског, кумановског, косовског, тиквешког, брегалничког и тетовског округа. До сада је насељено 1450 породица. Велики број породица јавио се из Босне и Херцеговине ради насељавања. Њихове ће се молбе узети доцније у проучавање ради решења. — Последњих неколиких дана пребегло је из Албаније преко четири стотине арбанашких породица. Пребегли су са целим иметком и стадима. Врло арбанашки бегунци допутовали у Битољ, где су српским властима изјавили, да желе да остану у

Хрватски Соко у Дубровнику против пљачкаша.

Хрватски Соко у Дубровнику искључио је из своје средине неколицину сокола, који су у друштву са полицајним агентима рушили српске куће, установе и дућане у Дубровнику. Шпијони и рушиоци туђег иметка не могу бити чланови соколског друштва. Хрватски Соко у Дубровнику заузео је правилно становиште. Мора се требити шпијонска губа из торине, јер та губа употребљава хрватско име за извођење дивљачких прохтева бечких језуита.

Истрага и преметачина у Босни и Херцеговини.

Из Сарајева јављају, да је више детектива послано у Вишеград, јер се тамо у околини налазе српске комите, који буне народ. По мишљењу полиције гнездо агитације против Аустроугарске је у Кривошијама на црногорској граници. Оданде је побегао и Мехмедбашић, који је из Црне Горе пребегао даље, па га сад више не могу ухватити.

Потврђена заплена.

Дознајемо да је варошки магистрат у Новом Саду *једногласно* потврдио одлуку полицајног капетана, којом су заплењени прилози за Милетићев споменик а Петар Попадић и Мита Клицин осуђени сваки са 200 круна глобе. *У том магистрату је члан и бивши шајкашки посланик Бока Тапавица, а зна се, да је и градски начелник Србин.* Сутра ћемо у тој ствари проговорити опширније.

Опасна мапа.

Син овдашњег грађанина, Фрање Ловрековића, послао је из Берлина своме оцу једну мапу, на којој је натпис: Сад је време да заузмемо Балкан! На тој мапи је цела Аустроугарска са Балканом чак до Багдада приказана као велика немачка држава. Ловрековић је показивао ту мапу многима. После тога је писма свога сина из Берлина добивао отворена и са печатом истражног судије у Новоме Саду. Ловрековић ће тражити од суда да казни оне, који су повредили тајну писма.

Матичине стипендисте.

У 1913—1914. школских година имала је Матица Српска у Новоме Саду 50 штипендиста: 13 гимназиста, 2 реалца, 4 ученика трговачке школе, 2 учитељска приправника, 1 слушаоца више педагогије, 1 философа, 6 медицинара, 4 правника, 9 техничара, 3 слушаоца занатске школе, 1 слушаоца шумарске академије, 2 слушаоца економске школе, 1 слушаоца оријенталне академије и 1 сликара. У Будимпешти учило је 12, у Новом Саду 10, Сегедину, 3, у Вел. Бечкереку, Вел. Кикинди, Врбасу, Панчеву и Пожуну, Земуну, Карловцу, Крижевцима, Пакрацу, Брну, Грацу, Минхену и Фленсбургу по 1, у Загребу 6, у Прагу 4 и у Бечу 2. Успехом и владањем задовољили су 27 стипендиста. Стипендију је подизало 46 питомаца. Они су примили 40.740 круна. Највећа је стипендија 1600, а најмања 400 круна. Просечно отпада на једног питомца 886 круна.

Чување гвозденог моста код Новог Сада.

„Аз Ешту“ јављају из Новога Сада, да од јуче војска чува гвоздени мост код Новог Сада, а исто тако и тунеле код Петроварадина и Чортановаца. Чујемо, да је синоћ стигао овамо већи одред жандара, који ће бити размештени у новосадској околини.

Са житне пијаце у Б-пешти.

У трговини са готовом робом биле су ове цене: пшеница потиска К 26·85 до 27·75, банатска К 26·45-27·25, бачка К 26·45—27·25; раж стара К 18·85 до 19·50, нова К 18·85—19·05, зоб К 15·30—16·50, кукуруз К 14·50—14·75. У трговини на рок прављени су ови закључци: пшеница за октобар К 26·68; за април 1915. год. К 26·94, раж за октобар К 19·26, зоб за октобар К 15·78; кукуруз за јули К 14·44; за август К 14·46.

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. јула

Лечење краља Петра.

Београд. (Р.) У петак 11. (24.) јула креће се краљ Петар из Врањске Бање у Рабаре. Наређено је, да потребне просторије за краљево бављење буду у реду. Краљ ће се у Рибарској Бањи бавити месец дана. Онамо сутра већ стижу дворска страža и дворско особље. После месец дана краљ Петар се враћа у Београд и онда ће се решити, да ли је потребно, да иде у још коју бању у иностранству, када да иде и колико тамо да се бави.

Упад бугарских комита у Србију.

Београд. (Р.) Пре четири дана је једна бугарска комитска чета прешла границу, покушавајући да продре на српско земљиште. Код Радовишта дочекали су је српски војници и после пушкарања од пола сата изгинула је цела чета. Бугарски четници су имали одело српских војника, а пушке бугарске војске. Припадали су чети бугарског комитетског војводе Уцка.

Црногорци на београдској трговачкој академији.

Цетиње. (П.) Црногорска влада је решила, да се ђаци београдске трговачке академије, родом из Црне Горе, примају у црногорску државну службу, али да пре тога пробаве извесно време у финансијској служби у Србији.

Српски конзулат у Пирају.

Београд. (Р.) У Пирају је отворен српски конзулат. За конзула је постављен др. Гргур Јакшић, досадањи секретар у дирекцији српских државних железница.

Железничка пруга Битољ-Струга.

Београд. (Р.) Траса нове пруге Битољ Струга биће ускоро готова. Пруга ће пролазити покрај преспанског и охридског језера. На једном делу пруге пројектован је тунел испод планине Галичице.

Сукоб на српско-аустроугарској граници.

Београд. (Уг. Кор.-б.). Аустроугарски посланик Гисл предао је представку српској влади, у којој се жали, што су пре неки дан српски жандарми испалили 10 метака на аустроугарске подданике, који су се чамцем возили у Србију. Српска влада је наредила истрагу.

Босански подрепаши код Билинског.

Ишл. Босански подрепаши били су код министра Билинског, који им је изјавио, да ће се у Босни и даље владати ослањајући се на њих. Нада се, да ће Срби у Босни и Херцеговини, када наступе тешка времена, засведочити своју привржености и верност према династији и монархији.

Устанак у Албанији.

Драч. Положај кнеза Вида је још увек врло критичан. Сада и Исмајил Ћемал тражи, да кнез преда владавину међународној контролној комисији.

Листови против Каја.

Париз. Неки листови пребацујуАју, да је у марокканском питању издао француске интересе.

Румунија и Бугарска.

Букурешт. Није истина, да је румунска војска послата на границу. Спор ће се решити мирним путем.

Издавалац: Мита Клицин.
Одговорни уредник: Мита П. Алексијевић

СВОЈУ КУЋУ
У НОВОМ САДУ, ТЕМЕРИНСКИ ДРУМ 56.
у којој постоји гостионица која врло добро ради, ПРОДАЈЕМ из слободне руке. За цену и услове упитати у кући, Камендинска ул. бр. 1.
Нови Сад, Живко Дотлић.
1048 2—3

ШЉИВЕ!
Црнице, белице продајем у роду. Др. Милош Мојић
1039 3— Митровица (Срем.)

Једна или две
ДЕВОЈЧИЦЕ,
које знају српски и мађарски или немачки говорити траже се као ученице у фабрици шешира за први август, пријавити се код
Goldmark kalapgyár филијала 1055 2—3
Нови Сад, Јелисаветин трг бр. 7.

СВОЈУ КУЋУ у Новом Саду.
Јаванчка ул. бр. 15. продајем из слободне руке. За цену упитати: 1032 3—
уд. МАРИЈУ НИКОЛИЋ,
Bacsszentmás.

СВОЈУ КУЋУ У РАЧИ
на Сави, где је превоз између Срема, Босне и Србије у којој постоји гостионица са дућаном и свима осталим просторијама, даље пецара са 10 каца за шљиве, чардак и скела дереглија, која носи 2 вагона воћа или 30 коња или 6 кола. Све у добром стању. Због слабости здравља продајем из слободне руке
Новак Ћирић гостионичар
1037 2—3 Рача на (Сави).
Скреће се пажња свима оним, који путују за Босну, да се снабду са пасошем од својих котарских области, јер иначе немогу прећи у Босну.

Ракије и вина!!
Земљоделци, поседници вршаћих машина и гостионичари набављају најбоље и најјефтиније своју потребу ракије и вина код припознате велике фирме Јован Видл, Вршац, темишварски друм 14.
Шљивке ракије по: 50—56—62—70 78—84—1·20—1·30—1·40—1·60 пот. литра. Комовице ракије по: 40—46—52—56—65—72—78—1·00—1·10 1·30 1·50 пот. литра. — Вина бела нова 36—38—40; стара 44—46—50—60—64—68—74—80—90 пот. литра. — Вина црна или шиљера: нова 36—38 40; стара 44—48—56—58—60—64—66—70—86 пот. литра.
Ракије се може од 25 литре, а вина од 50 литара на више слати — бурад се дају у зајам која после потрошења пића се шаљу плаћеним подвозом натраг. 867 14—

ОГЛАШУЈТЕ У „ЗАСТАВИ“.

Српска штампарија д[illegible]ара Милошића у Новом Саду.